

ÖREBRO

Brandskyddskompetens i boenden - riktlinjer

Riktlinjer för brandskyddskompetens i vårdboende, äldreboende och boende för funktionshindrade i Örebro kommun

1. Syfte

Syftet med riktlinjerna är att ange den ambitionsnivå som ska gälla för brandskyddet inom de vård- och äldreboenden som Örebro kommun driver eller ansvarar för oavsett om de drivs i egen regi eller på entreprenad eller med stöd av extern inhyrd personal.

Riktlinjerna ska utgöra ett styrdokument som ansvariga och personal ska använda vid utformningen av det specifika skyddet för respektive boende.

Riktlinjerna behandlar kompetens, utbildnings- och dokumentationsfrågor och ska användas tillsammans med Örebro Kommunfastigheters (KFÖ) policy och riktlinjer för säkerhet i Örebro kommuns byggnader. Dessa reglerar det fastighetsanknutna skyddet.

2. Brandskyddsombud

Varje boende skall ha tillgång till ett brandskyddsombud!

Brandskyddsombudets roll är en viktig funktion för att integrera brandskyddsarbetet i den ordinarie verksamheten. Det skall vara naturligt att själv upptäcka och rätta till brister i brandskyddet. Brandskyddsfrågor hänger också nära samman med bra vård och arbetsmiljö, där det i grunden är fråga om ordning och reda. Brandskyddsombudets position inom organisationen är viktig med tanke på att man är länken mellan personalen och ledningen. Huvudtanken med brandskyddsombudet och dess roll är att brandskyddet lever med i verksamhetens utveckling och får en kontinuerlig uppföljning, samtidigt som engagemang och kunskap hos personalen växer. Därför ska varje vårdanläggning/boende ha tillgång till ett brandskyddsombud.

Arbetsuppgifter:

- Samordning av brandskyddsarbetet.
- Information/övning av egen personal.
- Uppföljning av intern brandskyddskontroll.
- Medverka vid brandsyn tillsammans med ansvarig för verksamheten.

3. Utbildning

Kompetensfrågan är sannolikt en av de viktigaste frågorna när det gäller brandskyddet i våra olika boendeformer. Det är främst personalen som kan rädda livet på personen i det rum där det börjar brinna! Av dödsbränderna 1999 var det nästan 70% av de bränder där man kunde konstatera brandorsaken som började i antingen kläder, sängmaterial eller genom att man

tappat ut någon brandfarlig vara. I dessa lägen får branden ett snabbt förlopp som blir mycket svårt för den drabbade att hantera.

Räddningstjänsten kommer alltid att behöva en viss tid för att komma på plats och påbörja släckningsarbetet.

Ett automatlarm hanteras på följande vis:

1. Efter en viss rökutveckling detekterar larmet och sänder en signal till centralapparaten. Eftersom de flesta boenden har en larmlagring kommer det i normalfallet att ta ytterligare 1-2 minuter innan branden är konstaterad och larmet via larmknapp eller automatik går vidare till SOS-Alarm.
2. SOS-Alarm tar emot larmmeddelandet och larmar ut Nerikes Brandkår, tid för larmöverföring ca 30 sekunder.
3. I Örebro tätort har brandkåren ett tidskrav från larm till att första fordon lämnar brandstationen på 90 sekunder. I ytterområdena är detta krav 5 minuter.
4. Körtid från brandstationen till brandplatsen varierar naturligtvis, ett medelvärde torde vara ca 5 minuter.
5. När brandkåren anländer ska man skapa sig en bild av händelsen, ta fram släckmaterial och tränga in i fastigheten för att nå själva branden.

Totalt rör det sig i normalfallet om minst 9-10 minuter i tätorten och ca 15 minuter i ytterområdena! Under denna tid hinner en liten brand ofta växa till en stor brand och få mycket tragiska konsekvenser **om inte personalen vet hur man ska hantera situationen!**

Naturligtvis finns det situationer då inte ens ett fullständigt riktigt agerande kan rädda liv i brandens startområde, men ett riktigt agerande kan då rädda liv för boende runt omkring och minska skadorna på fastigheten. Det är därför avgörande att personalen får tillräcklig utbildning både vad gäller kvantitet och kvalitet och att den är regelbunden.

3.1 Olika utbildningsnivåer

Utbildningarna delas in i fem olika nivåer:

1. Utbildning för brandskyddsombud.
2. Grundutbildning för personal i särskilda boendeformer.
3. Obligatorisk information till personal i seniorboenden och vanliga enstaka bostadslägenheter.
4. Egen utbildning av personal.
5. Introduktionsutbildning för nyanställd personal.

Utbildning för brandskyddsombud:

Utbildningen ska vara sexton timmar och syfta till att ge den deltagande god insikt i lagar och förordningar, brandförlopp, förebyggande brandskydd, internkontroll, utrymningssäkerhet, handbrandsläckare. Utbildningen ska innehålla både teori och praktik. Den ska genomföras vid två tillfällen med minst en veckas uppehåll där deltagarna under mellantiden ska genomföra hemuppgifter.

Efter genomgången utbildning ska brandskyddsombudet kunna informera/öva den egna personalen i utrymning och släckning. Stadskansliet Säkerhet i samverkan med Nerikes Brandkår ska organisera regelbundna träffar för brandskyddsombuden för att hålla kunskaperna uppdaterade och ge möjlighet till erfarenhetsutbyte. Förutom dessa träffar skall brandskyddsombuden delta i den ordinarie grund/repetitionsutbildningen vart fjärde år.

”Utbildning för Brandskyddsombud” organiseras och genomförs av Nerikes Brandkår och genomförs i huvudsak i brandstationens lokaler. Respektive verksamhetsansvarig utser brandskyddsombud och anmäler detta till Stadskansliet Säkerhet som i sin tur i dialog med verksamheten anmäler deras deltagande i utbildning till Nerikes Brandkår.

Grundutbildning för personal i särskilda boendeformer:

Utbildningen ska vara fyra timmar och vara obligatorisk för all personal. Utbildningen ska ge deltagarna kunskaper om brandförlopp, handbrandsläckare, förebyggande brandskydd och utrymningssäkerhet. Utbildningen ska innehålla både teori och praktik.

Utbildningen ska repeteras vart fjärde år. Verksamhetsansvarig ansvarar för att hålla förteckning över aktuell utbildningsstatus för personalen.

”Grundutbildning för personal” organiseras och genomförs av Nerikes Brandkår och genomförs i huvudsak i brandstationens lokaler. Kurser arrangeras kontinuerligt med ca två veckors intervall och tidsplan för utbildningarna sänds till verksamheterna från Stadskansliet Säkerhet i samverkan med Nerikes Brandkår.

Obligatorisk information till personal i seniorboenden och vanliga enstaka bostadslägenheter:

Informationen omfattar ca 2 timmar om framförallt förebyggande brandskydd och särskilda brandrisker i hemmet. Svarar på frågor om placering av levande ljus, säkerhet vid rökning, risker med sladdar och kontakter, brandvarnare mm. Informationen organiseras av Nerikes Brandkår i samverkan med Stadskansliet Säkerhet och genomförs för större grupp i lämplig lokal. Informationen ska repeteras vart fjärde år.

Egen utbildning av personal:

Utbildningens omfattning bestäms av respektive verksamhetsansvarig i samråd med brandskyddsombudet. Efter utbildningen ska deltagarna kunna de för sin verksamhet specifika riskerna och rutinerna. Brandskyddspärmen för verksamheten bör användas. ”Egen utbildning av personal” organiseras och genomförs av egen personal, i första hand brandskyddsombud alternativt annan erfaren person, och utförs två gånger per år och verksamhetsställe.

Introduktionsutbildning:

Verksamhetens egen genomgång av brandskyddet för vikarier eller nyanställd personal. Efter genomgången ska deltagarna kunna de för sin verksamhet specifika riskerna och rutinerna. Brandskyddspärmen för verksamheten bör användas. Personalen ska snarast möjligt beredas tillfälle att delta i ”Grundutbildning för personal”.

4. Dokumentation - Brandskyddspärm

Varje boendeverksamhet ska i samverkan med Nerikes Brandkår utarbeta en särskild dokumentationspärm – brandskyddspärm – där handlingar som är relaterade till brandskyddet skall förvaras.

Pärmen skall användas i samband med internkontroll, utbildning, övning eller vid skarp händelse och ska bl.a. innehålla telefonlistor, checklistor, brandsynsprotokoll, byggnadsbeskrivning och utrymningsplan enligt modell framtagen av Nerikes Brandkår.

5. Lagar, regler och föreskrifter

Lagstiftningen som reglerar nivån på brandskyddet i vård- och äldreboenden är främst Plan- och Bygglagstiftningen (PBL) med tillämpningsföreskrifter i Boverkets Byggregler, BBR 94. Denna lagstiftning används endast vid ny- och viss ombyggnation.

Arbetskyddsstyrelsens kungörelse om utrymning, AFS 1993:56, kan tillämpas vid både ny- och ombyggnation samt i det löpande tillsynsarbetet. Den gäller dock endast arbetsplatser.

Räddningstjänstlagstiftningen reglerar det regelbundna brandsynarbetet som tar vid då objektet är klart och som inom Örebro kommun utövas av Nerikes Brandkår. I lagen finns också ett antal paragrafer som berör brandskyddsarbetet, där det framförallt är § 41 som kan bidra till en höjd nivå beträffande brandskyddet.

§ 41 Räddningstjänstlagen:

Ägare eller innehavare* av byggnader eller andra anläggningar skall i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olyckshändelse och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

* Innehavare är den som bedriver verksamhet i byggnaden

Olika boenden kräver olika skyddsnivåer och varje boende ska därför analyseras och brandskyddet anpassas utifrån vilken faktisk verksamhet man har.

Verksamhetsbenämningen ”gruppboende” innebär inte med automatik att det är ett gruppboende enligt lagstiftningens definition vad gäller brandskyddet. Exempelvis får ett gruppboende enligt lagstiftningen inte ha sängliggande eller rörelsehindrade boende. Det kan också vara så att verksamheten har påbörjats med en viss inriktning men efterhand förändrats, vilket i sin tur kan innebära att den brandskyddsmässigt enligt lagstiftningen har bytt nivå. Vid tveksamheter ska Nerikes Brandkår kontaktas för konsultation eller för eventuella dispenser.

5.1 Boendeformer och skyddsnivå

Detta är en sammanställning av olika boendeformer och vilka brandskyddskrav som ställs på de olika anläggningarna enligt lagstiftningen.

Vårdboende, serviceboende, dagvård/dagcentral:

Med vårdanläggning avses lokaler för sjuk- och socialvård samt omsorg om personer med funktionshinder.

- Klassas som vårdanläggning.
- Automatiskt brandlarm anslutet till brandkåren, utformas i enlighet med SBF 110 samt riktlinjer från Örebro Kommunfastigheter.
- Två av varandra oberoende utrymningsvägar där fönster inte kan accepteras, detta innebär att det måste finnas två trapphus. Utrymningsvägar skall vara försedda med varselmärkning och nödljus.
- Varje avdelning får utgöra en brandcell.
- Korridor inom samma vårdavdelning skall avskiljas i lägst E 30 från angränsande vårdrum, rökrum och liknande utrymmen.
- Krav på ytskikt i tak och på väggar.

Gruppboende, alternativt boende, bostäder med särskild service:

Med alternativt boende avses sådana boendeformer i ett plan för äldre eller funktionshindrade som inte är sängliggande eller rörelsehindrade, där antalet vårdtagare eller boende, förutom personal, är högst 8 inom samma brandcell.

- Klassas som vanligt boende men med förhöjda krav.
- Automatiskt brandlarm internt eller anslutet till brandkåren, utformas i enlighet med SBF 110 samt riktlinjer från Örebro Kommunfastigheter.
- Två av varandra oberoende utrymningsvägar där fönster inte kan accepteras, detta innebär att det måste finnas två trapphus. Utrymningsvägar skall vara försedda med varselmärkning och nödljus.
- En brandcell.

Seniorboende, Äldrebostäder:

- Räknas som vanligt boende.
- Bostäder skall förses med anordning för tidig upptäckt av brand samt utrymningslarm. Detta krav uppfylls med vanlig batteridrivna brandvarnare. Dock bör nätanslutna brandvarnare användas då problemet med byten av batterier ej finns.
- Fönster får användas som en av två obligatoriska utrymningsvägar.
- Varje lägenhet skall utgöra egen brandcell.

Vanliga enstaka bostadslägenheter:

- Räknas som vanligt boende.
- Bostäder skall förses med anordning för tidig upptäckt av brand samt utrymningslarm. Detta krav uppfylls med vanlig batteridrivna brandvarnare. Dock bör nätanslutna brandvarnare användas då problemet med byten av batterier ej finns.
- Fönster får användas som en av två obligatoriska utrymningsvägar.
- Varje lägenhet skall utgöra egen brandcell.

5.2 Definitioner

Brandcell

Brandcellsgränser finns för att hindra brand- och rökspridning mellan brandceller. Väggarna skall vara så täta och brandtåliga att brand och rök hindras att spridas under en viss föreskriven tid. E / EI Byggnadsdelar indelas beroende på funktion i klasserna E = avskiljning och I = isolering.

De åtföljs av ett tidskrav:

15, 30, 45, 60, 90, 120, 180, 240 eller 360 minuter.

Ex: E-30 - förhindrar rökspridning i 30 min.

EI-30 - förhindrar rök- och brandspridning i 30 min.

Ytskikt

Med ytskikt avses den yttre delen (färg, tapet mm) av en byggnadsdel eller beklädnad som kan bli utsatt för brandpåverkan i ett tidigt skede av en brand. Ytskikt delas in i tre klasser I, II, och III, där de högsta kraven ställs för klass I. Ex. på ytskikt:

Klass I - normal målningsbehandling på betong.

Klass II - vanlig papperstapet på betong eller gipsskiva.

Klass III - obehandlad träpanel.

SBF

Svenska Brandförsvarsföreningen anger riktlinjer för installation, projektering, kontroll och underhåll av brandlarm och släcksystem. Ersätter den tidigare beteckningen RUS.